

Gerensteingallery in Amsterdam Zuidoost, met in de gevel ingemetseld een ontwerp van kunstenaar Henri Jacobs. Foto's Thomas Zum Vörde Sive Vörding

[recensie] Architectuur in Amsterdam Zuidoost

BIJLMERSALSA

Twee nieuwe gebouwen brengen in Amsterdam Zuidoost eindelijk de kleurenrijkdom die bij de bewoners van dit stadsdeel past. Salsa in de Bijlmer. Maar in de achtertuin regeert nog oer-Hollandse regeldrift. Door Hilde de Haan

Salsadansen, overgewaaid uit Latijns Amerika, is in Nederland een razend populaire liefhebberij. Maar architect Bas Liesker wilde beroepshalve salsa leren. In 2001 wilde hij met zijn bureau, Heren 5, de opdracht verwerven voor een woningbouwproject aan de Bijlmerdreef, vlakbij metrostation Ganzenhoef. Daar golden strikte randvoorwaarden. Alles lag vast: vorm, volume, evenals de kleur van de te kiezen baksteen. Liesker wist dat, maar besloot te gaan praten met Pedro Consalves, de man die zeventien jaar lang alle woningbouw in het stadsdeel had bestierd bij Bijlmercorporatie Nieuw-Amsterdam.

Gonzales sprak aanstekelijke woorden: 'Maak nou eens niet van die Hollandse blokken met het bovenste boordknoopje stevig dicht! Denk aan salsa; daar worden zelfs mensen die niet kunnen dansen, vanzelf beweeglijk en vrolijk van.' Liesker nam dus salsales en haalde de opdracht binnen. Zijn gebouw

steekt nu kleurrijk bij zijn omgeving af.

Iets dergelijks overkwam architecte Ria Smit toen zij aan de dezelfde Bijlmerdreef de opdracht wilde binnenhalen voor een hoge woontoren, in combinatie met iets unieks: een verzamelgebouw voor kerken. Ook zij kreeg strikte randvoorwaarden: haar baksteengevels moesten grijs zijn. Daar wilde ze niet aan, en toen de stadsdeeraad haar vroeg toch alsjeblieft een kleurrijker gebouw te maken, greep zij haar kans. Ook dat gebouw, De Kandelaar, is nu gereed, en het moet gezegd: de stedenbouwkundige, Donald Lambert, juicht beide dissidenten toe.

Kleurige gebouwen die de strenge massa van Amsterdam Zuidoost doorbreken: het lijkt een nieuwe fase in de vernieuwing van de Bijlmermeer.

Dit stadsdeel is ooit, in 1965, gepresenteerd als summum van de Nederlandse stedenbouw, Stad van de Toekomst, met riante hoogbouwoningen te midden van gemeenschappelijk groen. Twintig jaar later al wist Amsterdam zich geen raad meer met de wijk die men toen als poel van criminaliteit zag.

Nieuwe plannen kwamen, nu voor grootschalige sloop, maar verzet van de bewoners, een kleurrijk gezelschap, heeft geleid tot de aanpak die nu overal geldt: stapsgewijs, per buurt verschillend, en liefst in samenspraak met hén. Juist rond de Bijlmerdreef, bij Ganzenhoef, begint dat te lonen. Wat ooit een verhoogde weg alleen

voor auto's was, is nu een levendige boulevard met brede stoepen, veel bomen en een groene middenberm. Er wordt gewandeld en gefietst, gewinkeld en geluierd en de auto is nog wel aanwezig maar niet meer dominant.

Hier kun je zien dat de oude Bijlmer ook zijn goede kanten had: zo breed was die oude Bijlmerdreef dat heel die veelzijdige boulevard, plus autoweg én volop parkeer-

De Kandelaar, vanaf de achterzijde.

ZELFS MENSEN DIE NIET KUNNEN DANSEN, WORDEN ER VROLIJK VAN.

ruimte, hier makkelijk een plaats kunnen krijgen.

De nieuwste bebouwing langs de Dreef versterkt dat rijke stadsgevoel, als welkome afwisseling met eerdere nieuwbouw. Prima gebouwen, temeer omdat alle plinten winkels bevatten, maar elke frivoliteit ontbreekt.

Bij Gerenstein, het gebouw van Heren 5, is dat anders. Hier zijn de voorgeschreven roodbruine straatgevels al gelardeerd met gele stenen terwijl op alle zijgevels, ook die van de portieken, kleurrijke patronen van kunstenaar Henri Jacobs gemetseld zijn. Die patronen worden binnen voortgezet. Een tekening van een klein meisje dat in de Bijlmer in een honingraatflat woonde, bracht de architecten op dat idee. Zij had haar huis getekend als een geknikt rietje dat naar een schoorsteen leidt: eerst de lift, dan de galerij, en dat, bij die rookpluim, haar huis. Onpersoonlijker kan niet. In Gerenstein is daarom elke plek, tussen voordeur en appartement, waardig en bovenal herkenbaar vormgegeven. Alle hallen en gangen zijn groot en feestelijk, en onderling allemaal anders.

De Kandelaar is nog opvallender. Allereerst is de oranjegele woontoren nu eens echt hoog (13 lagen) en slank, terwijl in de voet een restaurant, naast het geweldig vrolijke kinderdagverblijf Joesboef. Extravaganter nog is de zijbeuk waarin liefst vijf Ghanese christelijke kerkgenootschappen een eigen kerkzaal kregen, plus alle kantoorruimten die daarbij nodig

zijn. Nederland mag dan ontkerken, in Amsterdam Zuidoost bloeit het kerkelijke leven. En de trotse Kandelaar straalt daar vertrouwen in uit. Binnen zijn de zalen al een feest maar buiten, per kerk verschillend, dansen de bontgekleurde ramen in de gevel. Schuine daken, in de Bijlmer een unicum, geven elk genootschap een eigen gezicht. Een piepklein torentje straalt 's avonds licht uit.

Bewijzen beide gebouwen dat Amsterdam Zuidoost alsnog een levendige, vrolijke Stad van de Toekomst wordt, hoopvol voor dit land waar het mengen van culturen alleen toe zal nemen?

Je zou het denken, tot je naar de achterkant van Gerenstein gaat. Daar is een grote binnentuin, het hart van een gesloten bouwblok, waar landschapsarchitecten H+N+S vast van plan zijn het Salsagevoel voort te zetten. Nu het pijnlijke: de bewoners van de sociale huurwoningen aan de achterzijde van de tuin worden hier streng door een schutting van afgesloten. Het bewijst dat warmbloedig bouwen in de Bijlmer knokken blijft, zodra nog ergens een Hollandse stijve boord regeert. ■

Gerensteingallery, 120 woningen met winkels. Opdrachtgever Rochdale/Delta Forte, Ontwerp Heren 5. Opgeleverd juli 2005.
De Kandelaar: 27 woningen, kinderdagverblijf en horeca plus kerkverzamelgebouw met kantoren. Opdrachtgever Rochdale/Delta Forte. Ontwerp Ria Smit architecten. Opgeleverd vanaf juli 2007